

LİMİTED ŞİRKETLERDE AYRILMA AKÇESİ

Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU

Ç.Ü.Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuk Sempozyumu

27 Nisan 2019- Balcalı/ADANA

Kanuni Düzenleme ve Ayrılma Akçesinin Doğumu

- Ayrılma akçesi ortağın şirketten ayrılmasının sonuçlarından biri olarak düzenlenmiştir.
- TTK m. 641 gereği ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini isteme hakkına haiz olur.
- Ayrılma akçesinin doğumu;
 - 1. Çıkma
 - 2. Çıkarılma
 - 3. Haklı Sebep Fesih hallerinde söz konusu olur.

Ayrılma Akçesinin Hukuki Niteliđi

- Ayrılma akçesini talep hakkı, ortağın şirkete getirmiş olduğu sermayeye karşılık şirketten ayrılırken ekonomik bir denkleştirme yapılmasına dayanır.
- şirketten ayrılan ortak bir alacak hakkı kazandığından şirkete karşı alacaklı, şirket ise ortağa karşı borçlu konumundadır.
- Ayrılma akçesine ilişkin alacak kendine özgü özelliklere sahip borçlar hukukuna ilişkin bir alacak niteliğine sahiptir.

Ayrılma Akçesinin Belirlenmesi

- Ortaklıktan ayrılan ortak, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini isteme hakkını kazanır (TTK m. 641/I).
- Ayrılma akçesi ortaklık sözleşmesinde veya mahkeme tarafından belirlenir.
- Belirleme ortağın esas sermaye payının gerçek değerine göre yapılır. Esas sermaye payının nominal değeri esas alınmaz.
- Gerçek değer işletmenin değerlemeye tabi tutulması ile bulunur.
- Çıkma, çıkarılmanın yanı sıra haklı sebeple fesih davası sonucunda mahkemece çıkarılan ortağa da gerçek değer üzerinden ödeme yapılır.

Ortaklık Sözleşmesinde Belirleme

- Ortaklık sözleşmesinde gerçek değere uygun ayrılma akçesi düzenlenmesi yapılabilir
- Ancak TTK m. 641/II'ye göre ortaklık sözleşmesiyle düzenlenen çıkma hakkında ayrılma akçesi gerçek değer dışında farklı bir değerde hesaplanması öngörülebilir (Ör: Esas sermaye payının itibari değerine göre)
- Gerçek değer dışında bir belirleme yapma haklı sebeple, mahkeme kararıyla çıkma veya çıkarma bakımından söz konusu olamaz.

Mahkeme Tarafından Belirlenmesi

- Tarafların gerçek değer üzerinde anlaşamaması durumunda gerçek değer TTK m. 597 gereği taraflardan birinin istemi üzerine mahkemece belirlenebilir.
- Mahkeme, ayrılan ortağın payını bilirkişiler aracılığıyla tespit ettirir.
- Bilirkişi, ortaklığın hizmet konusuna göre alanında uzman bir kişi tarafından seçilmelidir (11. HD., 03.04.2008, E. 8304, K. 4378).

Ayrılma Akçesinin Hesap Anı ve Belirleme Usulü

- Gerçek değerin hangi an üzerinden hesaplanacağına ilişkin kanunda hüküm bulunmamaktadır.
- Ancak borsaya kote edilmemiş nama yazılı pay devirlerinin sınırlandırılmasına ilişkin TTK m. 493/V hükmü kıyasen TTK m. 597 bakımından da uygulanabilir.
- TTK m. 493/V hükmüne göre ortaklığın karar tarihine en yakın tarihteki değer esas alınmalıdır. Dolayısıyla ayrılma akçesi belirlenirken esas alınacak gerçek değer esas sermaye payının mahkeme tarafından verilen karar tarihine en yakın gerçek değeridir (11. HD. T. 11.06.2015, E. 2015/2255, K. 2015/8166).

Haklı Sebep ve Fesih Davası ve Ayrılma Akçesi De Karar Verilebilir Mi?

- Ayrılma akçesinin miktarının ayrı bir tespit davası açılarak belirlenmesi gerekir.
- Her iki talebin aynı davada görülmesi mümkün olmadığı ileri sürülmektedir. Şayet fesih ve payın gerçek değerinin belirlenmesi talebi, aynı davada görülür ve çıkma kararı örneğin haklı sebep gerçekleşmediği için bozulur ise mahkeme gerçek değeri boşuna belirlemiş olur.
- Usul hukuku bakımından farklılıklar da var. Çıkma kararına karşı istinaf/temyiz yolu açık iken gerçek değer belirlenmesi usulünde karar kesindir (TTK m.597.)

Uygulamada Ayrılma Akçesi

- Uygulamada çıkma/çıkarılma sonucunu doğuran davalarda ortağın şirketten ayrılmasıyla birlikte ayrılma payı da hesap edilerek ortaklıktan tahsiline karar verilmektedir.
- Çıkma/çıkarılma kararının bozulması halinde ayrılan ortak tarafından tahsil edilen ayrılma akçesinin iadesi sorundur.
- Ayrıca henüz muaccel olmayan bir alacak ayrılma akçesinin tahsiline imkan tanınmaktadır.

Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Muaccel Olduğu Durumlar

- TTK m. 642 maddesinde muacceliyet bakımından ortağın ayrıldığı an belirleyicidir.
- Ayrılma akçesi şu hallerde ortağın ayrılması ile muaccel olur;
 - a) Şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa
 - b) Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa
 - c) Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa

Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti/Kullanılabilir Öz Kaynak

- Serbestçe kullanılabilir öz kaynak, ortaklığın esas sermayeyi, blokeli yedek akçeleri ve TTK m. 610 atfıyla uygulanan m. 520'deki değerleri aşan bir malvarlığına sahip olması anlamına gelir.
- Sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçelerden ya da kar dağıtımını gibi özel bir amaca özgülenen yedek akçeler ödeme için kullanılabilir.
- Mahkemenin Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu m. 825/a.2 hükmünde belirtildiği gibi, serbestçe kullanılabilir öz kaynağa sahip olup olmadığını bilirkişiye tespit ettirmesi gerekir.
- Eğer bilirkişi raporunda kullanılabilir öz kaynak bulunmadığı tespit edilirse, m.642'deki diğer şartların var olup olmadığı bilirkişiye araştırılmalıdır.

Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti/Ayrılan Ortağın Payına Talipli Çıkması

- Ayrılan ortağın payının ortaklık tarafından devredilebilme imkanı varsa ayrılma payı yine muaccel olur.
- Bu devirin payın gerçek değeri üzerinden olması gerekir.
- Bunun için ödeme gücü olan ciddi bir alıcının çıkması veya
- İhale yoluyla payın devredilebilme imkanının bulunması gerekir.
- Bu hususların da mahkeme tarafından bilirkişi vasıtasıyla tahkiki mümkündür.

Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti/Sermaye Azaltımı

- Ayrılma akçesi esas sermayenin azlatılma imkanı varsa ayrılma ile birlikte muaccel olur.
- Alman hukukunda sermaye azaltımının ortaklığın serbest malvarvarlığından yapılabileceği ileri sürülmektedir.
- Gerçekten de şirket alacaklıları tatmin ve temin edilmeden sermaye azaltılamaz.
- Ayrıca, ayrılma akçesi için sermaye azaltımı şirketin finansal darboğaza düşmesine neden olmamalıdır.
- Bu hususta da bilirkişi görüşüne başvurulmalıdır. (İBK m.825/a.2)

Ayrılma Akçesinin Muaccel Olmadan/Kesinleşmeden İcrası

- Ayrılma akçesinin ödenebilir hale gelmesi için mahkemenin ayrılma akçesinin muaccel hale geldiği anı belirleyen bir tespit hükmü olması gerekir.
- Mahkemenin tespit hükmü olmadan, ayrılma akçesi muaccel olmaz. Muaccel olmamış ayrılma akçesinin icra takibine konu olması ve şirketin ödeme borcu altına sokulması ise ekonomik olarak zarar görmesine neden olur.
- TTK m. 642 gerekçesinde, “ayrılan ortağa yapılacak ödemenin zamanlama yönünden şirkete ve alacaklılara zarar vermemesi, menfaatler dengesinin hakça kurulması” gerektiği öngörülmüştür.
- Ayrıca bir Yargıtay kararında ayrılma akçesinin kesinleşmeden icraya konamayacağı öngörülmüştür.

Ayrılma Akçesinin Ortak Ayrıldıktan Sonra Muaccel Olması

- Ortağın ayrılma anında ayrılma akçesinin muaccel olması için gerekli koşullar oluşmamış olabilir. Bu sebeple ortağa ödeme yapılmayabilir.
- Ayrılma akçesinin ortak ayrıldıktan sonra muaccel olması durumunda ortak, ortaklığa karşı geciktirici koşula bağlı bir alacağa sahip olur.
- Alacak müdürlerin yıllık raporlarında kullanılabilir özkaynak tespit edilince muaccel hale gelir. Geciktirici koşul böylece gerçekleşmiş olur.

Ayrılma Akçesinde Faiz Sorunu

- Ayrılma akçesi faizsiz bir alacaktır. Bu sebeple ayrılma akçesi için kapital faiz ödenemez.
- Ayrılma akçesi ortaklığa getirilen sermayenin karşılığında ödendiğinden ve sermayeye faiz ödenemeyeceğinden isabetlidir.
- Ancak ayrılma akçesi tamamen veya kısmen muaccel olmuşsa ortak ihtar çekerek ortaklığı temerrüde düşürebilir. Ortaklık o andan ödeme anına kadar temerrüt faizi ödemek zorundadır.

Ayrılma Akçesinin Zamanaşımına Uğraması

- Zamanaşımı ayrılma akçesinin muaccel olması ile işlemeye başlar.
- Kanunda ayrılma akçesi bakımından özel bir zamanaşımı süresi belirlenmemiştir. Bu sebeple ayrılma akçesine ilişkin alacak TBK m. 147/4 gereği 5 yılda zamanaşımına uğrar.

İlginiz İçin Teşekkürler...

mt@mustafatopaloglu.av.tr

Image Credit: sakkmasterke / Shutterstock